

A FETTER BARÁT

+ · + · + · A · PÁLOSREND · ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Dr. Tóth Tihamér: A Pálosok hétszázéves jubileumára — Dr. Nádas Zoltán: A világ Szíve — Bodroghy Szabolcs: Remete-őseink nyomait kerestem... (1) — Dr. Horváth Richárd: Elkísér a multunk — Előd Marcell: Jézus a tengeren jár — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: A szeplőtelen pszichológiája — Dr. Monostory Elekné: Mégis derűs az ég! — Fráter Jácint Naplójából — Világegyház — Pálos himnuszok: Szent László királyról (Lengyel Rezső ford.) — Páloskrónika — Könyvespolc Szerkesztői üzenetek.

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 4.— PENGŐ
JOGI SZEMÉLYEKNEK 40.— PENGŐ

Főszerkesztő: P. GYÉRESSY ÁGOSTON O. S. P. Felelős szerkesztő Dr. NÁDAS ZOLTÁN. SZERKESZTŐSÉG: Budapest, XI. ker. PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468-550. Csekkszám: 48004. KIADÓHIVATAL: Budapest, IX., Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 189-100.

MEGJELENIK minden hó elsején.
Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

CAUSYTH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsul-
fosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

Legolcsóbb 1 alumínium
érmek szobrok, szentképek, keresztek, térdeplőm

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.
71 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebb
templomberendező és
zászlókészítő vállalatánál.

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863. □ Telefonszám: 183-344. szám.

Mindennemű templomberendezés. Míseru-
hák Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

villanszerelési cikkek, rá-
diók, vill. háztartási cikkek.
TURUL izzólámpaleraikat.
VIII. ker. Baross-utca 48. szám.
Telefonszám: 131—219.

Budapesten, környéken, vidéken

vezet

árban, minőségben, kiszolgálásban

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892—1943.

Az egyetlen magyar

gyökerű rendbe lépni szándékozó fiúk, akik a Boldog Özsébek, Fráter Györgyök, Virág Benedek életét és munkáját akarják továbbfolytatni, csatolják ez irányú kérvényükhöz: 1. kereszt- és bérma-levelüket, 2. érettségi bizonyítványukat, illetve a félelvi bizonyítvány másolatát, ha papok akarnak lenni, különben segítő testvérekként házi munkában foglalatoskodnak, 3. szülői beleegyezést, ha még kiskorúak, 4. Hittanárunk, vagy plébánosuk ajánlását, 5. egészségi bizonyítványt. Életük rövid ismertetését is csatolják kérvényükhöz, kifejtve, mely okok vezetik őket a szerzetesi életre. Korhatár 18—35 év. Kérvényüket küldjék a Pálos Kolostorba, Budapest, XI., Szent Gellért-rakpart 1/b.

Dr. Tóth Tihamér:

A Pálosok hétszázéves jubileumára

Egyik kedves olvasónk óhajára közöljük a nagy püspök e gyönyörű beszédét, melyet 1926 december 8-án tartott az egyetemi templomban. A magyar Pálos-rend egész nagyszerű multja és szelleme bele van sűrítve ebbe a gondosan és szépen fölépített beszédbe. Akik meg akarnak ismerni minket közelebbről, ezzel kezdjék.

Ötszáz évvel ezelőtt, a XV. század első felében, egy napon eleven sürgés-forgás verte fel a budai Szent Lőrinc-páloskolostor ájtatos csendjét. Nagy tömegben siettek az előkelő vendégek a hatalmas kolostor felé, amelyik ott állott a Hárshegy és Jánoshegy közt a mai Szép Juhászné vendéglő helyén s mikor már együtt volt a budai polgárok java, megérkezett maga a magyar király is. Elcsitult a szó és feszült figyelem közt kezdődött a nap nagy eseménye: az egyik pálos szerzetes, *Michael Hungarus*, Magyar Mihály — vagy mint tanulmányai után nevezték: «a párisi doktor» — kiállott egy ellenfelével a vitatkozó asztalhoz és az előkelő hallgatóság viharos tapsai közt, minden ellenvetést legyűrő érvekkel bizonyította be a Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatását.

Az Egyház tanításában állandóan megvolt ugyan ez a hittétel, de a kihirdetett dogma megtámadhatatlanságát csak 1854-ben nyerte el; és íme: egy pálos szerzetes a dogmatikus kihirdetést négy évszázaddal megelőzve, nyilvános disputában hódol a szeplőtelenül fogantatott Szűz Anyának!

Hiszem tehát, Kedves Katolikus Testvéreim, hogy nem fog neheztelni a Boldogságos Szűz, ha a szeplőtelen fogantatás mai ünnepén nem róla beszélek, hanem arról a szerzetesrendről, mely hét évszázad alatt róla annyit beszélt; arról a szerzetesrendről, mely a Boldogságos Szűz tiszteletének legbuzgóbb terjesztője volt: csak nézzétek ennek a templomnak mennyezeti képeit, nézzétek a főoltár ősrégi Mária-képét;

arról a szerzetesrendről, melynek 700 éves jubileumára és pesti templomának 150 éves felszentelési ünnepélyére egybegyűjtött ma minket a vallásos kegyelet.

Kettős emléknep ünneplésére jöttünk ma össze. Kedves Katolikus Testvéreim. Az idén fordul hétszázadszor az esztendő azóta, hogy a Pécs melletti (patacsi) remetek közös életre kolostorba gyűltek össze és kolostoruk kiindulópontjává lett a B. Özséb esztergomi kanonok által megalapított, egyetlen magyar eredetű szerzetesrendnek: a remete Szent Pálról nevezett pálosoknak; és az idén van 150-ik éve annak, hogy ez a mi mostani egyetemi templomunk, a pesti pálosok temploma 1776-ban elkészült és Patachich Ádám kalocsai érsek, egyetemünknek Budán első elnöke által nagy ünnepélyességgel felszenteltetett.

Kettős jubileumú: szomorú az egyik, biztató a másik. Szomorú a lelkünk, hogy a 700. évfordulóra az egykor oly hatalmas szerzetesrendből egyetlenegy magyar kolostor sem maradt; de megenyhül szomorúságunk, ha eszünkbe jut, hogy megmaradt ez a pesti templomunk, sőt az idejü jubileumra pompás fényben megújult, és szószékéről, gyóntatószékeiből és oltáraitól a régi magyar pálosok izzó lelkének lüktető vallásossága árad a mai híveknek, főként kedves magyar egyetemi ifjúságunknak új honfoglalásra hivatott lelkébe.

Szálljatok, Testvéreim, néhány percre velem vissza a multba!

*Csak törpe nép feledhet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket:
A lelkes eljár ősei sírjához,
S gyujt régi fényél új szövétneket.*

A ránkboruló komor megpróbáltatások sötét napjaiban a kishitűség s elernyedés leselkedő rémei közül a nagy mult napsugaras századaiba

menekülve, legyen erőt fakasztó forrássá ez a jubileumi megemlékezésünk és a természet-szerűleg felvetődő két kérdésre adandó válaszunk. Ez a két kérdés pedig, melyre beszédemben választ szeretnék adni, ez: *I. mennyire szerették katolikus magyar őseink a pálosokat, s II. miért szerették őket?*

I.

Mennyire szerették őseink a Pálosokat!

1. Erre a kérdésre talán elég felelet volna csak rámutatni arra tényre, hogy *mennyire elterjedt volt a pálosok rendje* nemcsak az országban, hanem Magyarország határain túl is.

Forgatjuk a régi, fakult páloskönyveket és a mai, kicsinyes horizontba szűkített gondolkodásunkkal szinte megmagyarázni sem tudjuk magunknak, micsoda titokzatos, szent hatalom ereje növesztette Szent Pál remetének magyar földbe ültetett pálmafáját oly sudár törzssé, hogy annak gyökerei nemcsak a magyar talajban futnak szerteszét, hanem ágai messze belombozták egész Európát, sőt más világrészeket is. El sem tudjuk ma már képzelni, hogy a belsőleges lelki életnek, a nép vallásos s kulturális növekvését tápláló csendes szerzetesi elmélyedésnek mily értékes korszaka lehetett az, mikor egyidőben egyszerre 170 páloskolostor volt csak Magyarország területén!

Pázmány Péter az 1629-ben tartott egyházmegyei zsinattal összeállította a páloskolostorok névsorát. Hatvannál több kolostor hiányzik a felsorolásból; de még így is megkapó olvasnunk az összeírt helyeket: Budán a Szent Lőrinc-kolostor Remete Szent Pál holttestével; Pilisszentkeresztben kolostor az alapító B. Özséb testével; aztán jönnek sorban a többi rendházak: Pilisszentlélek, aztán Martinuzzi kolostora: Sajólad; aztán Boldogkő, Dédes, Diósgyőr, Gönc, Kápolna, Nagyfalu, Patacs, Sümeg, Szakácsi, Szerdahely, Tokaj, Tolna, Tornaalja, Visegrád, Vörösmart, Ungvár...

1747-ben *Orosz Ferenc* pálos Sopronban kiadott egy könyvet (Synopsis Annalium Ord. S. Paul. I. Erem.), melyben megemlékezik a külföldi páloskolostorokról is. Tudjátok, Testvéreim, hogy mely országokat említ, mint amelyekben páloskolostorok vannak? Horvát-, Szlavón-, Dalmátországok, Isztria, Lengyelország, Litvánia, Oroszország, Poroszország, Szilézia, Morva-, Csehország, Ausztria, Portugália, Gallia, Itália, Lombardia, Spanyolország s Germánia neveit; szóval talán nem volt európai ország, melyben a pálosok gyökeret nem vertek volna. Sőt — írja ez az *Orosz Ferenc* — ha hinni lehet a híreknek, még az Újvilágban is alapítottak rendházat (58. l.). *XIII. Gergely* pápa Bécsben, Prágában, Olmützben és Rómában alapít házat a pálosoknak. Rómában ma is megvan a templom, melyet V. Miklós pápa adott a magyar pálosoknak, a Monte Caelio-n

a S. Stefano Rotondo; benne nyugszik az 1523-ban elhalt apostoli magyar gyóntató, Lászlai János, sirtábláján a nagyszerű felirattal: «Vándor, ha látod, hogy az, ki a fagyos Dunánál született, most római sírban pihen, ne csodálkozzál: Róma mindnyájunknak édesanyja». Sőt egy jeruzsálemi zarándok 1487-ben a Thábor-hegyére jutva azt írja, hogy volt ott egy nagy kolostor, melyet egy magyar király — a Tripartitum szerint (P. 2. Tit. 14.) II. Endre — gazdagon ellátott s melyben tömérdek sok magyar pálos szerzetes él, «magna multitudo monachorum hungarorum O. S. P. P. E.» (Chelstowski: «Elogia Mariana». Csenstochau. 1710. Utolsó oldalán.)

Hogyan győzték a pálosok ezt a nagy lendületet? S hogyan győzték ellátni tagokkal nemcsak az itthoni, hanem még a római, a jeruzsálemi házakat is? A budai Szent Lőrinc-kolostorban 500 szerzetes élt egyszerre! A márianosztrairól meg azt tudjuk, hogy mikor a török Visegrádot fenyegette, Nosztráról 300 pálos ment át Visegrád várába és néhány világi menekülő férfival együtt megvédték a várat.

Amelyik szerzetesrend így el tudott terjedni, amelyik ennyi hivatást kapott a magyar népből, *azt a szerzetet a magyar nép bizonyára nagyon szerette.*

2. Őseink szeretetének a pálosok iránt van azonban még egy másik kézenfekvő jele is: az a tény, hogy a pálos-szerzetesek nem csak az egyszerűbb népből kerültek ki, hanem a *legelőkelőbb családok is szívesen adták fiaikat pálosnak.* Hogy csak néhány nevet soroljak fel: itt Pest mellett, a Hárshegy oldalában ma is áll emléktáblával megjelölve az a barlang, amelyben *Báthori* László pálos, *Báthori* István lengyel király rokona, a bibliát magyarra fordította. *Martinuzzi* György, a későbbi bíbornok, *Mátyás* király udvari szolgálatából lépett a pálosok rendjébe. Említsem-e aztán br. *Keglevich* Jánost (fogadalmat tett 1633-ban), örgróf *Alvernia* Konrádot, herceg *Lichtenstein* Károly rokonát (fogadalmat tett 1667-ben), gróf *Kéry* Jánost, a magyar koronaör fiát (fogadalmat tett 1656-ban), gróf *Nádasdy* Lászlót, galánthai gróf *Eszterházy* Imrét, *Széchenyi* Pált stb.?!

Amelyik szerzetesrendbe örömmel mentek a legelőkelőbb magyar családok fiai, *azt a szerzetet a magyar nép bizonyára nagyon szerette.*

3. De ha az eddig említett tények erejét, melyek már magukban is eléggé mutatják őseink becsülését a pálosrend iránt, még fokozni akarnók, idézhetnők sok *kitűnő történelmi személyiség magasztaló dicséretét*, amellyel a pálosok működésének adóztak.

Mellőzöm itt az egyház fejeinek, a pápáknak bőven található lelkesedő nyilatkozatait. Nem szólok XXII. János, XI. Bonifác, V. Márton, XIII. Gergely pápáknak kitüntető és elismerő szavairól. Csupán néhány magyar királyunk dicséretéről emlékezem meg, hogy a «legelső magyar emberek» nyilatkozatai legyenek tanui

a magyar nemzet hálás ragaszkodásának a jubiláló pálosrend iránt.

Említem IV. Béla királyunkat, aki gyakran volt a pilisszentkereszti konvent vendége.

Említem AnjouKároly királyunkat, aki nemcsak írásaiban mondta, hogy a pálosok iránt a legnagyobb szeretettel viseltetik («maximo se affectu tangi», 1323-ban), hanem a legbőkezűbb pártolással alapította részükre a márianosztrai, máramarosremetei és máriavölgyi rendházakat, a nagyhetet minden évben a pálosok közt töltötte a nosztrai zárdában és mikor tartomány főnökük haldoklott, egész királyi kíséretével jött tisztelete jeléül a beteg szerzetes ágyához.

Említem Nagy Lajos királyunkat, aki az erdő nemes vadjaihoz hasonlítja a pálosokat: Amint az erdei vadaknak szebb a prémjük, mint a háziállatoknak — mondja Lajos király —, épúgy tisztábbak a pálosok is, mert a világ zaján kívül élnek.

Említem Zsigmond királyunkat, aki 1422-ben Budán kiadott levelében a szigorú, jámbor élet fénylő csillagainak nevezi a pálosokat, «ob-servantiae puritate fulgentes».

Említem Mátyás király csodálkozó felkiáltását, aki egy pénteki hajnalon álruhában belopózott a budai Szent Lőrinc-kolostorba s végignézte, hogy a hajnali zsolozsma után a barátok mint térdelnek sorban, egyik a másik után a prior elé, aki végigostorozta meztelen hátukat s mikor mindegyikkel végzett, a prior maga térdelt ostromozásra a subprior elé — ekkor felkiáltott a király: «O sanctissimi viri, in quibus non est dolus, sed sanctitas vitae!» «Ó, valóban szent férfiak, kikben nincs hiba, csak nagy életszentség!»

És említem végül Zápolya János magasztalását 1531-ből, midőn a pálosok erényeit minden más rendnél nagyobbak dicséri.

Valóban azt a rendet, amelyből királyaink évszázadokon át választották saját gyóntatójukat, azt a rendet, melyet egy pápai bulla a magyar királyok gyönyörűségének nevez («deliciae regum Hungariae»), azt a rendet valóban nagyon szerethette a magyar nép s király

II.

Miért szerették őseink a pálosokat?

Fölvetődik azonban előttünk immár a második kérdés: vajjon mivel érdemelték meg a pálosok, hogy király és nemzet, előkelők s az egyszerű nép oly egyetemes szeretettel vették körül őket.

1. Ha magyarázatot keresünk erre az általános megbecsülésre, egyik okát bizonyára abban találhatjuk, hogy az egyetlen magyar eredetű pálosrend mindenha egynek érezte magát a magyar hazával: együtt szenvedett, együtt örült a nemzettel, örömet-búját megosztotta a magyar néppel. A visegrádi várat, ahol a szent

koronát szokták őrizni, 300 pálos szerzetes védte a török ellen; s mikor Mohács után a török végiggázolt a hazán, a pusztuló országgal együtt pusztultak el a virágzó páloskolostorok is. Nem lehet megindultság nélkül olvasni egy régi pálos krónikás megemlékezését (Orosz: Synopsis, 58. l.), mint ment tönkre a mohácsi vész után 100 páloskolostor, mint fogytak évről-évre egymásután a régi barátok, úgyhogy nem jutott magyar pálos már Rómába, a Monte Caelio zárdájába sem... Egyik magyar pálost a másik után viszik ott is sírba... Míg végre Mohács után nemsokára a kripta csendje borult a római magyar páloszárdára is.

Őseink szerették a pálosokat, mert azok is szerették a magyar népet.

2. De szerették őket másodsor azért is, mert ők tudták legjobban, sokkal jobban, mint a mai nemzedék tudja, mit köszönhetett a magyar kultúra a pálos szerzetnek. Ők jól tudták, ki volt Báthori László, az első magyar bibliafordító. Jól tudták, ki volt Matinuzzi György, a pálos-bibornok. Ki volt Borkovich Márton kalocsai érsek, gróf Kéry János váci püspök, gróf Széchenyi Pál kalocsai érsek és Eszterházy Imre hercegprímás... mind pálos volt. És pálos volt Alexovics Vazul, az első egyetemi hitszónok, pálos volt Ányos Pál és Virág Benedek, a két neves költő; pálos volt Verseghy Ferenc, a magyar nyelvújítás egyik vezérférfia.

A törökök kiűzéséig a pálosok remeterend voltak. De aztán bevonultak a városokba, lelkipásztorkodást vállaltak és nagyszerű iskolákat nyitottak. És hogy egy-egy páloskolostor a szorgalmas tudománynak és legnemesebb művészetnek mily értékes gócpontja lehetett, azt ma már csak sejteni tudjuk a reánk maradt — sajnos, elég gyér — emlékekből, kéziratokból, könyvtárakból, építkezéseikből, a kolostoraik romjaiból. A dicső multnak pusztuló, omladozó romjai közül — hála az isteni Gondviselésnek — pompás épségben emelkedik ma is a pesti pálosok egykori szentegyháza, ez a mi egyetemi templomunk és pesti rendházuk: a mai központi papnevelőintézet háza. És hogy itt micsoda művészi élet lüktethetett, arra nézve csak tekintsétek meg a templom szentélyének fafaragványait, a kórus ajtaját vagy a szeminárium könyvtárának, a hajdani 6000 kötetes páloskönyvtárnak ma már senki által el nem készíthető, felülmúlhatatlan finomságú, barokk könyvállványait.

Igen: őseink szerették a pálosokat, mert sokat köszönhetett nekik a magyar kultúra.

3. De mégis: legtöbbet köszönt nekik nem az anyagi előhaladás, nem a tudományos élet, hanem legtöbbet a magyar lélek nemesítése, a lelkek vallásos gondozása. Ha igaz az, hogy minden kultúra lelke a lélek kultúrája, akkor elgondolhatjuk, micsoda igazi kultúrértéket jelentett az a 170 páloskolostor a magyar nemzetnek. Jelentette ugyanannyi tűzhelyét az istenszere-

tet melegének; jelentette forrását azoknak a nemzetépítő energiáknak, melyeket a kereszténység áldásai címmel ismer az emberi civilizáció története.

Vannak filiszter lelkek, akikben megszólal a kalmárszellem okoskodása: Ugyan mirevalók voltak azok a szerzetesrendek az erdők hallgató csendjében! Azok a folyton imádkozó barátok! Mennyi fölöslegesen eltékozolt emberi élet — mondják —, mennyi ki nem használt energia!

Szegény kalmár-lelkek! Úgy ítélnék, mint pár évtizeddel ezelőtt az erdélyi székelyek. Mirevalók azok a tétlen erdőrengetegek azokon a nagy erdélyi bérceken! — mondták nekik. Mennyi fölösleges energia pihen ott tétlenül! Nem hoznak így az erdők semmi hasznót! Ki kell termelni, ki kell vágni azokat!... Kivágták... És azóta nincs eső azon a vidéken. Mert azok a csendes szemlélődésbe merült erdőrengetegek vonták a vidék felé az áldást-hozó esőt; és azok az éjféli zsolozsmára hosszú menetben induló kámzsás barátok imádkozták a népre az Isten áldását. A pálosok rendje adott a magyar katolikus Egyháznak vértanúhőst is: *Csepellényi Györgyöt*, akit 1674 május 14-én nem messze Egertől megöltek a hit-újítók; de adott főképp oly sok szigorú életű, buzgó szerzetest, hogy kiérdemelték Kapisztrán Szent János nagyszerű dicséretét: Aki eleven szenteket akar látni, menjen Nosztrára, a páloskolostorba. (Synopsis, 64. l.)

Egyforma szeretettel nevelték a pálosok a magyar trónörökösöket, a király fiait magyar királynak s nevelték a magyar népet, az égi trón örökösait az örök Istennek. Fehér csuhájuk alatt tudományos képzettség buzgó papi étellel és meleg magyar szívvel egyesült s ez éppen elég ok arra, hogy amint Franciaország büszke bencéseire és a ciszterciekre, Spanyolország a domonkosokra, Olaszország a ferenciekre, épúgy legyünk mi, katolikus magyarok, hálás szívvel büszkék a 700 évvel ezelőtt alakult egyetlen magyar eredetű szerzetesrendre, Remete Szent Pál fiaira: a pálosokra.

Kedves Katolikus Testvéreim! 700 éves jubileumot ünneplünk; s mindaz a nagyság és érdem, melyről beszéltem, ma már csak a múlté. 1776-ban szentelték fel a pálosoknak pesti templomát s 10 év múltán, 1786-ban, II. József több renddel együtt feloszlatta a pálosok házait is; az érdemes atyákat szét-szórta s azóta nincs pálos rendház Magyarországon.

Derék pálosaink nem sokáig örülhettek ennek a gyönyörű pesti istenházának; de a végzéseiben kifürkészhetetlen isteni Gondviselés mégsem engedte, hogy a renddel együtt elpusztuljon a templom is. A templom — ime — ma is áll, felszentelésének 150. évfordulóján talán még fényesebb pompában mint valaha, és jellemet csiszoló, akaratot edző, vallásos s erkölcsös nemzedéket nevelő energiák sugárzó forrása az ma is.

Dr. Nadas Zoltán:

A világ Szíve

Még nem is olyan régen előszeretettel mondogatták korunkat a gyermekek századának. Ennek a felfogásnak a megcáfolására — sajnos — elég volt egy-két évtized. Gyermekek helyett inkább ölebet fogadtak gondozásukba a kényelemszerető és önző emberek.

Sokkal találóbb lenne ezért, ha napjainkat vaskorszaknak vagy gépkorszaknak neveznénk. Mindenütt gépek dübörögnek: a kenyérgyárakban csakúgy, mint a nehéziparban; a tengeralattjárók testében éppen úgy, mint a négymotoros légierődökben. Gépesített hadseregek vonulnak a front felé és géppisztollyal meg golyószóróval védekeznek az ellenség támadásaival szemben. Tudomány, művészet és szórakozás ma már ugyanúgy nem lehet el gépek nélkül, mint ahogy nehéz volna életberendezésünk lokomotívok és elsuhanó gépkocsik híján.

Ez talán még nem is volna baj. A technika mindig megmarad eszköznek az ember kezében és egyaránt alkalmas mind a jónak, mind pedig a rossznak a szolgálatára. Autón száguldhat az orvos, hogy megmentse betegének az életét. Rohanhat azonban vele a bandita, a gangster is. Telefonon át vagy a rádió hullámain keresztül ugyanúgy lehet igazságot, hitet és megbékélést sugározni, mint ahogy lehet ferdíteni és rágalmazni.

Mindeddig nincs is egyéb jelentősége a technikának, az ú. n. gépkorszaknak, minthogy felgyorsította az életünket s ennek megfelelően a jó és a rossz rajta keresztül eddig nem sejtett arányokban ütközik meg egymással.

Sajnos, a technika uralmának ijesztő árnyékvetése is van. Tömegeket szuggerál és vezet félre. Millióknak és millióknak beszéli be azt a meggyőződést, hogy az anyagon túl és a technikai megoldásokon kívül semmi egyebet ne keressen az ember, mert az mind üres elképzelés, álomkép. Ennek az embertípusnak, tehát a mai embernek a kultúráját éppen ezért az ókori költők és a népmondák nyelvén vaskorszaknak kellene neveznünk, amely szomorú dekadenciáját, tragikus letörését jelenti annak a történelmi folyamatnak, amely elindult az arany, majd az ezüst, később pedig a réz szimbóluma alatt.

A vaskorszak tehát a gépkorszak fogalmára épül fel, de annál többet és sötétebbet fejez ki. Nemcsak a gép jelentőségét állapítja meg, hanem úgyszólván mindenhová gépet állít és mindent gépiessé tesz. Nemcsak a fizetéseket és a munkaköröket mechanizálja, hanem bebeszéli önmagának, hogy az élet egyetemessége, a világmindenség beláthatatlan folyamata mind gépies. Olyan világképet alkot önmagának, amely szerint a nagy mindenség mozgatása egy rejtett gépházból történik, ahol megállás

nélkül, érzés és gondolkodás nélkül, öntudatlanul és kényszerűen dübörög a «Világ-motor»!

A vaskorszak embere a világ mechanikáját szemléli az állatvilág élethalál harcában és az emberi történelemben csakúgy, mint a fizika és kémia jelenségeiben. Mindenütt szükség-szerűséget lát s éppen ezért a felmerült kérdéseket vagy liberális módon hagyja a maguk útján futni, vagy pedig egyetlen megoldást tud: ellentétes erőt állítani szembe. — Pedig a világmindenséget nem a «Világ-motor», hanem egy Világ-Szív mozgatja: az Isten Szíve, az Úr Jézus Szíve!

Nem lehet ott merő gépezet, hanem szív és érzés kell, ahol az élet örökké megújuló sarkadása az anyaság kapcsolatába van állítva! A gép kikölti a tojásokat, de a kis csirkéket felnevelni már nem tudja. Nem kotyog nekik szeretettel, amikor a kifutón szemet talált a számukra s nem hívja szárnyai alá ijedt vijjogással, ha lecsapni készül rájuk az ölyv vagy a héja. A mechanikus világban nem lehet édesanyai önfeláldozás, nem lehet önmagát szét-szóró altruizmus, nem lehet az a csodálatos érzés, amely a meghozott áldozatokban találja legmélyebb boldogságát. A gép megáll, ha az üzemanyag elfogy. Az emberi szív azonban visszatekint egész életére s ha csillogó szemekben, derék, jóságos életekben megjelenítve látja meghozott áldozatát, akkor nyugodt és boldog az utolsó dobbanása.

Érdekes, hogy ma már a legexaktabb tudományok sem ismernek kizárólagos mechanizmust. Az ingalengés, a szabadesés törvénye csakúgy, mint a kémiának ezer meg ezer megállapítása mind csak valószerűséggel szólnak. Szinte arra utalnak, hogy — ha nem is a Legfőbb Hatalom szeszélye — de mindenesetre szabadakarátú elhatározása tartja érvényben őket.

Mindez az Úr Jézus Isteni Szívére utal, amelyről Szent Pál azt mondotta, hogy az Ő szeretetének nagysága és mélysége felülmúl minden bölcseséget és minden tudományt. Valóban itt van a mi korunk magyarázata. Anélkül, hogy a szilárd és biztos megállapítások pilléreit fel akarnók dönteni, ki kell jelenteni, hogy bennünket, emberi életünket, kultúránkat nem a tudás, nem a bölcsesség, hanem a szeretet tudja csak megmenteni! Igen, a szeretetnek szüksége van kifejező gondolatokra s a szeretet ezeket a gondolatokat meg is tudta mindig tölteni élettartalommal. Olyanformán, miként a fény ősenergiája a transzparensen keresztül mint forma, mint gondolat villan bele az éjszakába. Mindazáltal az emberi gondolkodás hasonló szerepet játszik, mint a földgömb elméleti hálózata és parcellázása a délkörök segítségével. Tájékozódni lehet általuk, azonban a világot megismerni csakis megéléssel, tapasztalattal s főként nagy szeretettel lehet.

A vergődő, az inficiált, az önmagát kereső

Jézus Szíve.

világ csak úgy tud egészséget és nyugalmat találni, ha nem zárja el magát az Úr Jézus Szívének a vérkeringéséből, ha működését nem a hajtószijaktól, hanem az Isten Szívének a dobogásától reméli és várja.

Június havában, a Szent Szív hónapjában kapcsolódjunk bensőséges-mélyen Krisztus kegyelmi vérkeringésébe, az Ő Szíve dobbanása mozgassa szent vércsoösségünk által a mi szívünket is s akkor érezni fogjuk azt a meleg érzést, azt az erőt, azt a békét, amelyet a világ mechanizmusa soha, egyedül csak Krisztus jósága adhat.

Bodroghy Szabolcs:

Remete-őseink nyomait kerestem ...

**Szent Jeromos remete-barlangjában:
Spalatóban**

Zágrábban este ültem a spalatói gyorsra. Fekete, borús éjszakában rohant a vonat; nem láttunk se tájat, se falvakat. Egyszer aztán mégis felszakadtak a felhők és előkandikált a Hold. A vonat egy helyen néhány percre megállt. Kimentem.

Es ekkor megütött valami különös új illat: a tiszta hegyi levegő illata, amely tele volt a

hegyi füvek, virágok, fák édes balzsamával. Köröskörül szürke körengeteg; ez a fehér holdfényben szinte másviláginak látszott... Az út mellett sűrűlombú fa feketéllett; közelebb mentem, gallyat szakítottam róla: olajfa volt.

— Otthon vagyok — gondoltam boldogan —, a remeték pusztájába értem: a kövek, pálmák, olajfák hazájába... Az örömittas, boldog Dél ege alá, amely alatt egykor a drága Üdvözítő is élt: a remeték, a szentek, az Ő ege alá...

Világos reggel volt már, amikor egy alagút után felcsillant a tenger. Először láttam akkor, és az a hatalmas hatás, amit először kelt az emberben, leírhatatlan... Vidám, zöld szőlők közt dübörögtünk; az állomásokon csodálatos édességű és zamatú, ropogós szőlőt árultak: szeptember utolsó napja volt.

Hamar berobogtunk az állomásra: Spalato. Már leszálláskor csodálkozva néztük, hogy mik azok a rudak, amelyek ott himbálódznak az állomás előtt. Csak amikor közelebb jutottunk, láttuk, hogy ott van mindjárt a kikötő is, a magas part miatt csak a bárkák árbocait láttuk.

Még a fülünkben zúgott a vonat zakatolása, de még ezt is túlharsogta a kikötő tarka lárma: az utasok, várakozók, hordárok, munkások, lazzarónik, soknyelvű és kiáltozó pörölése.

Ezer látnivaló kínálkozott aztán, köztük nem egy magyar vonatkozású is: emlékei ama boldog kornak, amikor Kálmán királytól kezdve évszázadokon át a magyar volt e tájon az úr. De most csak azt az élményt akarom megörökíteni, amely nem is a városban, hanem annak sziklás határában ért: a legnagyobbat...

*

... Már kora délután észrevettem, hogy tömegesen tódul a nép a város nyugati, tengerparti része felé. De mennek ám, egyre mennek, sehogy sem akar megszűnni a vándorlás. Megkérdezek egy urat:

— Ugyan hová siet ez a sok nép?

— Hát nem tudja, hogy ma van Szent Jeromos ünnepe? Nagy ünnep ám ez nálunk: ő az egész Dalmácia védőszentje! «Dunque», kirándulunk most az ő barlangjához, ahol élt és ahol ma van a «Grande festa»: a nagybúcsú!

Ámuldozva mentem utánuk. Szent Jeromos élete ismeretes. Kr. u. 330-ban született Pannoniában, a mai Magyarország területén, a muraközi Stridón városában, amelyet ma Sztrigovának neveznek. Születési helyének róla elnevezett temploma régi, híres kegyhely, amelyet a pápák nagy búcsúkkal halmoztak el. E kegyhelyet 1644-ben a híres Zrínyi Péter, a vértanu horvát bán éppen a magyar remete-
rendnek: a pálosoknak adományozta. Ezek vezetése mellett a kegyhely nagy virágzásnak indult, amiben forrásainak gyógyító hatása is közrejátszott: Szent Jeromos forrásainak csodái messzeföldre elvilágítottak...

Jeromos első oktatását itthon kapta. Húszéves korában aztán Rómába ment, hogy továbbképezze magát. De a sok tudomány mellett felragyogtak előtte a pogány város pogány fényei és örömei is. Ezért ő már akkor is egyre a katakombákat bújta, a magányt, a csendet kereste, hogy ott leljen menedéket a bűnös örömök csábításai elől.

363-ban azután teljesen szakított Rómával és annak minden pogányságával és Trierbe ment, hogy ott képezze tovább magát. Itteni tanulmányai érlelték meg benne azt az elhatározást, hogy teljesen lemondjon a világról és magányba vonulva, csak az imádságnak, elmélkedésnek és a szent könyveknek éljen.

372-ben tehát Aquilejában kolostorba lépett. Ott több hasonló szellemű testvérrel ismerkedett meg; ezekkel aztán útrakeltek és elindultak Keletnek, hogy ott, a pusztában a híres Remete Szent Pál követői között találják meg az igazi csendet és magányt. Bejárták Thráciát, Pontust, Kappadóciát és Ciliciát; a pusztákban mindenütt meglátogatták a remetéket és épültek önmegtagadó életükön. Végre Antiochiába érkeztek, innen a Szíria és Arábia közti Khálsz pusztába vonultak, hogy ott egyedül Istennek éljenek.

Szent Jeromos itt fogott hozzá, hogy elsajátítsa a héber nyelvet, mert az ószövetségi Szentírást akarta lefordítani. Négyévi tanulmánya után Antiochiában pappá szentelték. Ezután a Szentföldre zarándokolt és sorra látogatta a szent helyeket.

De 382-ben ismét Rómába hívta Damáz pápa, hogy a II. egyetemes zsinaton ő is résztvegyen. Azonban 385-ben ismét visszatért oda, ahova lelke leginkább húzta: a betlehemi pusztába. Itt élt azután Szent Jeromos 34 évig imádságban, nagy önmegtagadásban és itt aztán lefordította az egész Szentírást. 419-ben éppen a mai napon, szeptember 30-án lelke onnan szállt fel az égbe, ahol a világ Megváltója földre szállt: Betlehemből.

*

Életírói közül egyik sem említi, hogy Szent Jeromos Dalmáciában is remetéskedett volna. A dalmát néphit azonban azt tartja, hogy Spalato mellett is remetéskedett egyideig. Hogy ez valószínű, azt két adat is bizonyítja. Az egyik az a tény, hogy Spalato volt mindig Dalmácia ama legnagyobb kikötője, melyet Magyarországgal pompás római országút is összekötött. Azért menekült ide 1242-ben a tatárok elől IV. Béla király is. És azért, amikor II. Endre is a kereszteseivel a Szentföldre indult, idejött és itt szállt hajóra.

A másik tény: Szent Jeromos többszöri Rómába való utazása. Ő tudniillik nemcsak akkor, először, 20 éves korában utazott Pannoniából Rómába, hanem legalább még egyszer. Aquilejából ugyanis először hazautazott Pannoniába, hogy a nagy út előtt otthoni ügyeit elintézzék és onnan jött vissza Rómába és csak

innen indult aztán nagy keleti útjára. Amikor Pannoniából a római úton Spalatóba érkezett, talán az akkori szokás szerint várnia kellett egy jó ideig, míg jön valami gálya, amely Rómába vigye. Ez időt, talán hónapokat, töltötte a Spalato melletti remetebanlagban.

*

Kiértünk a városból. A szőlők lassan elmaradoztak és maradt a füves, sziklás hegyoldal. Lassan a fű is eltűnt, a hegyoldal mind meredekebb lett, mint hatalmas, csupasz sziklafal meredezett az égnek. És lent, alatta az örökké mormoló tenger...

Ekkor feltűnt előttünk egy nagy, fekete üreg és mellette kis, fehér kápolna, tetején nyitott harangtornyocskával. Körülötte pedig nyüzsgött a nép.

Odaértünk. A kápolna körül földbeszúrt oszlopok, rajta zöld gallyból girlandok, tarka zászlócskák. És girlandok és zászlócskák az egész kápolnán, fel, egész a harangokig. Alattuk pedig ott zsibong az áldott nép; ájtatosságukat már régen elvégezték, régen elmúlt a nagymise, most esznek-isznak, mókáznak, nevetgélnek, énekelnek...

A kápolnában rövid ájtatosság — a főoltáron Szent Jeromos képe — és hamar a remetebanlagba. Mindjárt ott tátong a bejárata a kápolna mellett. Ajtó is van rajta, mely csak most áll nyitva, a búcsú ünnepén. Bemegyünk. Hirtelen kiszélesedik az üreg.

— Itt főzött Szent Jeromos — magyarázzák készségesen. A fal mellett maga a szikla alkotott magasabb tűzhelyet, az még mindig füstös. De már valószínűleg nem a Szent, hanem későbbi remete-utódainak hagyatéka.

Egy ajtószerű nyíláson egy másik üregbe érünk. Ez tágasabb, mint az első és jó magasan ablaka is van, sziklanyílás a tengerre.

— Itt imádkozott Szent Jeromos és fordította a Szentírást — szól a magyarázat.

Ájtatos néphagyomány... Nincs róla írott emlék, de talán igaz is volt... Hisz nem a név a fontos. Az bizonyos, hogy szentek éltek itt: a világ örömeinek ürességét megvető remeték, kiknek csak egy szerelmük volt, az Isten!

Kijöttünk a banlagból. Vig szeptemberi Nap fogadott. Balra a banlagtól a sziklás hegyoldalba teljesen beépített falat mutattak még, ablakokkal, ajtóval: szintén remetetelep volt valamikor. De az ajtó olyan magasan áll, hogy csak hosszú létrán lehet hozzájutni. Amikor a remeték felmentek és a létrát maguk után húzták, már tökéletes «zárdában» voltak: a meredek sziklafalon más fel nem kúszhat, mint a jó Isten gyikocskája...

*

Aztán leültem ott lent, messze a zajongó, ünneplő néptől. Szétnéztem: háznagyságú, tenyérlevelű kaktuszok hallgattak itt is, ott is, nini, rajtuk vörös, fügealakú gyümölcs. Megkóstoltam: édesek, szinte túlédések. Lám: ez lehetett a remeték eledele. Böven terem

errefelé a datolyapálma és az olajfa is; ezeknek bogyója is tápláló ételül szolgálhatott nekik. Az erdőben a som, a mogoró, a csipkerózsa, no, meg a sok gomba vadon terem. A város sincs olyan messze: alig háromnegyed óra. Az ájtatos hívek sem feledkeztek meg biztosan ama szent férfiakról, kik érettük imádkoztak és vezekeltek...

Éljen a vakáció! (Vigh Gyula felv.)

A Nap már alábukott. A nép már csendesebb lett, majd el is csendesedett: lassan mind hazatakarodtak. Csak én maradtam és a sirályok, ezek most még bátrabban rikoltoztak.

Aztán csend lett egészen. Csak az Úr Lelke lebegett a sziklák és a vizek felett...

Dr. Horváth Richárd:

Elkísér a multunk

Mint a csillagok tüze, messziről, fehéren ragyogva, elérhetetlenül, a kéklő és hallgató éjtszakai csendben, úgy jön utánunk mindig és mindig a multunk. Az, aki valaha, valamikor, nagyon rég voltunk, tele hamvas ígérekkel és csodákat-kergető merészséggel. Telve a rejtett szépség duzzadó öntudatával és a vágyak sejtelmes forrongásával a jó felé. És amikor egy hely, egy-egy személy, egy-egy találkozás szíven üt és visszajő benne a multunk, egyszerre elkezd könnyezni és visszavágyakozni önszemlélődésünk.

Felsír az énünk halk jajgatással és alig-alig tudnak rá feledést és elnyugvást hímezni gyöngéd elcsitítással és azzal a belátó szomorúsággal, hogy mennyire nem azok a tünk, akiknek önmagunk legmélyén ígérkeztünk.

Vajjon többek lettünk-e valójában mégis, vagy igaza van teljesen a szomorúságunknak? Vajjon szükséges-e és elkerülhetetlen-e az elkopása bizonyos értékeknek és ezeket tudja-e pótolni a bőséges tapasztalás? Vajjon több-e a mostani megérteni-tudásunk, mint volt a kiméletlen lendületünk? Vajjon önmagunk gyarlósága érzetének tudatából megszületett alázatosságunk megtisztító melegsége több-e, mint volt nagyszerű magabizásunk? Vajjon több-e a töredezett értékek országában mégis összeszedett akarásunk a jó felé, mint volt az álmodozásunk könnyűsége és a vágyaink magukat-felejtő repülése?

Ki tudna erre felelni. Hiszen talán ez az akart sorsunk és ez a küldetésünk sajátsága, hogy mindig nagyobb legyen a multunk, mint a jövőnk és a jelen pódiumáról mindig csak felfelé tekinthessünk; mai önmagunk büszke várából a tegnapi énünk értékeire? És, bár nem elég életes és kitöltő a gondolat, de tudva tudjuk, hogy így lesz ez holnap is, így lesz ez a minden kezdetéig, a lét földi határáig.

Folytonos hullámvölgy törvényeiben áll az életünk. Hullámhegy és hullámvölgy váltogatják mindig egymást benne. Illetőleg: ezeken ring a létünk és sodródik az időnk a cél felé, amit — hisszük — láthatatlanul, de mindig-ragyogóan tart előttünk az ég.

Elnevezhetjük a hullámvölgyet a szenvedések völgyének, a fájdalmak elesettségének, a megpróbáltatások küzdelmeinek. És elnevezhetjük a hullámhegyeket az öröm kiszökkenéseinek, a kedv megfeszüléseinek, a lendület csodáinak. Csak az a baj, hogy sokkal hosszabbak és bőségebbek a völgyek bennünk, mint a hegyek. És hiába van itt az elméleti tudás arról, hogy több a szenvedés, mint az öröm, s hogy minden nagy és szép szenvedésből születik, nem elég ez, nem, különösen akkor, ha nagyra szabta a Gondviselés számunkra a keserűség kenyerét.

A próbálgatás is nagy eredmény itt és a félig-sikerült jószándék is diadalmas akaratnak számíthat. Olyan gyarlóak és olyan szegények, olyan érzékenyek, idegesek és olyan fáradtak meg csüggedők vagyunk mi, mindennapi emberek. Olyan ritka közöttünk e téren a hősiesség és olyan kevés a lélek nagy álma.

Mindig azt hisszük, hogy teljesen készen vagyunk, miénk a bölcsesség és tudomány, a szeretet és tapasztalás legnagyobb mértéke és többek már nem is lehetünk. Néha megszáll az elnyugvás, megállás és fölény kísértete és azt gondoljuk, hogy minden úgy nagy általunk és belőlünk a legjobban, ahogyan éppen nagy.

Nem szabad azonban ennyire önmagunkbátornunk és ennyire a kizárólagosság gögjébe elzárkóznunk. Hiszen sokszor akkor vagyunk

a legkicsinyebbek, amikor a legnagyobbaknak képzeljük magunkat és akkor vagyunk a leg-tökéletlenebbek, amikor a legnagyobb tökéletesség öntudatát birtokoljuk. És viszont is áll: sokszor akkor vagyunk a legemberibb, a legkülönb emberek, amikor legjobban vergődünk és küzdünk, amikor az igazi alázatosság fenségében érezzük kicsiny-voltunkat és azt, hogy önmagunkra hagyatva semmik sem vagyunk.

Sokszor friss utakat vág életünk elé egy-egy élmény újsága. Másként meglátott színek és másként megélt, felvett, észrevett dolgok, más emberek hirtelen új sejtésekkel telíthetnek és az élet egyetemesebb arcához közelebb segíthetnek.

Nem szabad pusztán a nyomorúság szakadékaiból látni és nézni a világot, de nem szabad a jólét hozzáférhetetlen magasságaiból sem. Mert miként a mindennapi életben azokkal vagyunk legbensőségebben eljegyezve mindörökké, akikhez az azonos fájdalmak, örömök, szenvedések, vigasztalások, bűnök fűznek, így az élettel szemben is csak az ilyen folytonos és megszakíthatatlan sokoldalúság biztosítja a marandóságot, a nagyobb igazságot, a tökéletesebb értést és az egyetemesebb szeretetet. Vagyis: mindennek a legfájóbb, de egyúttal legszebb valóságát: az emberibb emberséget...

Előd Marcell:

Jézus a tengeren jár

«A hajó pedig immár a tengernek közepette vala és a haboktól háborgattatik vala.»

(Máté 14, 24.)

Békeidőben történt, van vagy tíz esztendeje. . . . Három nap és három éjjel hasította már a Conte Rosso, a hatalmas 20.000 tonnás olasz óceánjáró, az Atlanti-óceán mélytitkú vizeit. A hullámok és a felhők szeszélyes, ezer változatú gomolygása, zúgása gyönyörködtette szemünket. Itt-ott karcsú delfínek csapata úszott versenyt a hajóval, repülőhalak rebbentek fel a vízből s a taréjos hullámok között olykor felütötte félelmetes fejét egy cápa . . . Mindenütt csak víz, víz s az égbolt fönséges végtelensége!

Hatemeletes úszó palotánk olyan, mint egy mesebeli luxus-szálló, amelyben minden pompa és kényelem megvan. Egy világfürdő mondain élete folyik egy ilyen hajón. Az utasok későn kelnek, majd a márványmedencés uszodába mennek, utána napfürdő, tenisz, golf, változatos szakácművészet, zene, mozi, gazdag könyvtár, táncsték stb. A hajón naponként, a leg-tökéletesebb nyomdai technikával, napilap, az illusztrált «Giornale Atlantico» jelent meg, olasz és spanyol nyelven.

Mikor a hajó kivergődött az európai kikötőkből és elhagyva Gibraltár erődjait, neki-futott a végtelen Atlanti-óceánnak, lámpaláz-szerű érzés fogott el, mondhatnám — tenger-

láz. Az arányok egyszerre megváltoznak, az óriáshajóból hullámok játéka lesz és Neptunus tajtékzó paripái veszik át az uralmat. Genova, Nizza, Barcelona, Gibraltár között legalább az egyik oldalon, lát az ember partot, vagy legalább is sejthet, ha távolban világítótornyok fényjátéka dereng az éjszakában, de most rajta járunk az elsüllyedt világűrészeket rejtő, misztikus vizeken, szembe megyünk a parttalan végtelenséggel! Felszaladtam a parancsnoki hid elé és napfelkeltétől napnyugtáig, szinte megszakítás nélkül, ismerkedtem a tengerrel. Láttam végtelen közönyét, hidegségét, de láttam pompázó színjátékait is. Mikor ezüst kincsekkel szórja tele hullámaival a Nap, amikor gomolygó trópusi felhők futnak végig a vizen és esőfüggöny zúdul a hajóra, amikor alkonyórán a Nap, mint egy ősmáglya, melyen az örök elmúlás áldozik, a lángoló üszköket szórja a tengerre, amely most olyan, mintha ömlő bronz folyná körül a szoborra merevedett hajót. Élveztem a beethoveni merengés mélyen szép óráit, amikor holdfény-szőnyegen himbálódzik a hajó, hullám-harpeggiók halk ritmusában... És láttam viharát, az egeket ostromlót, amikor görcsösen kapaszkodtam korlátokba és kötelekbe, hogy a száguldó passzát-szelek le ne sodorjanak a fedélzetről és csodálattal gondoltam arra a rajongó hitű, genovai hajósra, aki először vágott neki, három vitorlásával és kezdetleges felszerelésével, ennek a végtelen fönségű tengerártnak és először kötött ki a nyugatindiai szigeteken, Amerikában.

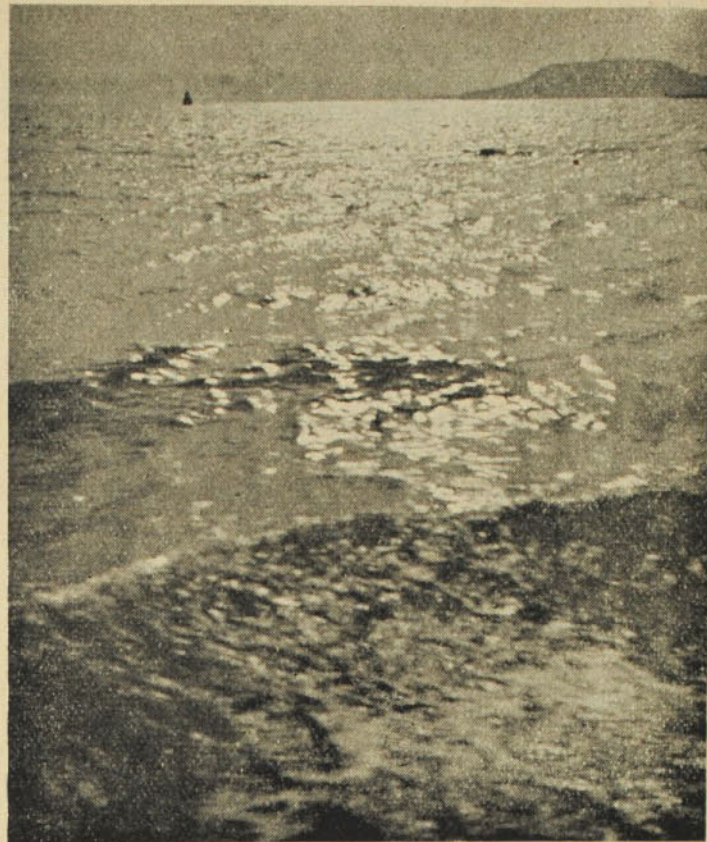
A sokféle szórakozás mellett voltak a hajóéletnek komolyabb hangulatai is, megszentelt percek a magánynak, a magábaszállásnak...

Vasárnap reggel volt. A gyönyörű, empire-stilusú zeneteremben, kifüggesztett tábla jelezte, hogy a SS. Messa, a szentmise délelőtt 10 óra 30 perckor kezdődik.

Kis, díszes faragású asztalka az oltár, Róma felé fordítva.

Megkezdődik a szentmise. Az olasz páter nagyon szépen, szabályosan celebrálja, bár a hullámok erősen himbálják hajónkat. Olasz előkelőségek, spanyol diplomaták, különleges brazíliai és argentinai egyenruhák; vagyunk vagy ötvenen. A templomi zenét zongorahegedű-cselló triója szolgáltatja. Haendel Largóját játsszák, nagyon hangulatos. A színes üvegablakokon beragyog néhány játékos nap-sugár, megsokszorozva a kis oltár két viaszgyertyácskájának remegő fényét...

Most az evangéliumhoz ért a páter és kifordul a közönség felé. Zengzetes olasz nyelven hallom a jól ismert bibliai idézetet, az «évangelséliót». «Nézzétek a mezők liliomait» — Vedete i gigli del campo... És valóban, Salamon király minden dicsőségében nem volt olyan tökéletes és nagyszerű, mint ez a berilzöld és türkizkék színekben váltakozva pompázó tenger és a föléje boruló Ég festői színvarázsa, rózsaujjú hajnali köntöse, Nap-bogláros, szik-

«Hullámzó Balaton tetején...» (Hún Sándor felv.)

rázó déli ünneplője és csillag-milliókkal himzett, nagy estélyi belépője...

Halkan, dallamosan szól a misecsengengettyű... A miseáldozat szent misztikuma közeleg... És a messze tengeren egy bánatos magyar meaculpázik, könyörög egy árva kis hazáért, otthon hagyott kedvesekért, könnyező édesanyáért...

És az Úrfelmutatás magasztos percében mintha csak megállt volna a hajó, elcsendesedtek a háborgó hullámok, vadul hajhászó szelek...

Ite, missa est!

Igen, most Jézus járt a tengeren és mindennek Néki engedelmeskednek vala...

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.:

A Szeplőtelen pszichológiája

A Szeplőtelen tehát Krisztus mellett Isten valóra vált álma az emberről! Ilyennek gondolt, ilyennek akart Ő minket... Ha méltók lettünk volna rá, ha nem rontottuk volna el velünk való tervét! Csak a Szűzanya volt

méltó rá, csak Ő valósította meg hűséggel minden szándékát. Micsoda hálával, micsoda örömmel, micsoda diadallal énekelhette: «Magasztallak Téged, Uram, mivel nem engedted ujjongani ellenségemet fölöttem. Abból ismertem meg, hogy akartál, hogy kiválasztottál, hogy eleve rendeltél engem, a sátán nem ülhetett diadalt rajtam. Isteni erővel, tisztasággal, szépséggel ruháztál föl engem és szeplőtelené tetted utamat». Micsoda elragadtatás töltheti be a Kígyótipró Asszony lelkét! «Gaudens gaudebo in Domino...» ujjongja a Szeplőtelen Fogantatás miséjének introitusában: «Örülve örülök az Úrban és lelkem ujjong Istenben...» Hogyne örülne, hogyne ujjongana páratlan győzelmén! Micsoda erő sugárzik ebből a törekeny Szűzből, Ki egyedül szégyenítette meg a Sátánt minden asszonyok között! Páratlanul erős Asszony! S mivel tudja, hogy erejét Istennek köszönheti, mélységes hálával magasztalja Őt!

A Szeplőtelen szívében tehát zavartalan összhang, háborítatlan béke uralkodik, melyet nem dúlt föl, nem tört soha össze a bűn! Milyen mérhetetlenül, milyen hihetetlenül boldog is ez a Boldogasszony, Kit soha nem ámítottak el, soha nem sebeztek halálra, soha nem téptek véresre, soha nem gyötörtek el a füstölő szenvedélyek! Pedig tudott Ő is szenvedélyesen szeretni: Istent! Aki nem vérszegény fogalom volt számára. Nem fáradságos bölcséleti levezetés. Nem szillogizmus. Nem

Murillo: Immaculata.

képlet. Nem rejtély. Hanem intuición. Elragadtatás. Boldog és élő-eleven valóság. A szeretetnek izzó örvénye és mámoros titka. Kinek csókja megrészegette. Kinek illata elbódította. Kinek karja ölelte szüntelen. Tudott halálosan félni is: a bűntől, ami örökre elszakította volna Istentől! És tudott mámorosan örülni, tudott remegve reménykedni; tudott szomorkodni, bánkódni, aggódni: a rossz miatt, Jézus elvesztése miatt s keresztje alatt... Tudott szenvedni, ó hogyan tudott! Tengerhez hasonlítja fájdalmát az Irás!

De ezek az érzelmek sohasem léptek ki medrükből, sohasem csaptak túlzásba, sohasem zúzták össze szíve békéjét, sohasem borzolták fel lelke nyugalmát. Ám erejének, fölényének tudata sohasem szédítette meg, sohasem tette büszkévé, másokat megvetővé: tudta, hogy mindent Istennek köszönhet: minden jó Forrásának; tudta, hogy az ő útját ilyennek rendelte az Úr, Ki Anyjának választotta minden érdeme nélkül, épp ezért mélységesen alázatos volt s amikor Erzsébet rokona magasztalni kezdte őt, ő Istent magasztalta gyönyörű énekében...

Ó, hogy tudott megsemmisülni mélységes hódolatában, magasztaló imádatában a végtelen Fölség, az egyetlen Nagyság előtt, Akinek legkisebb szolgálóleánya lehetett. Mennyire érezte kicsinységét az ő Mérhetetlenségével szemben. Aki örök szeretettel gondolt rá, mielőtt a földet megalapozta, a hegyeket fölállította s a tengereket körülsáncolta volna:

*«Az Úr szerzett engem útjai elején,
Kezdetben, mielőtt bármit is alkotott;
Öröktől fogva rendelt engem,
Ősidők óta, még a föld előtt;
Nem voltak még tengerek, én már fogantattam,
Még nem törtek elő a vízben dús források,
Még nem állottak a hegyek súlyos tömegükben,
A halmok előtt születtem.»*

(Pld. 8, 22—25.)

Örök szeretettel szerette, választotta, teremtette, örök szeretettel predesztinálta Szeplőtelen Anyjának! Ó, hogy fonódhatott, hogy tapadhatott mélységes hálával, elragadtatott szeretettel ez az érintetlen Szűz a Teremtő Szeretethez! Hogy simult karjaiba, hogy bújt szerető szívéhez. Hogy törekedett egyre kedvesebb lenni Előtte. Hogy kereste szüntelen tetszését. Hogy leste folyton szándékát. Milyen engedelmes volt, milyen hűséges, milyen áldozatos! Virgo fidelis... Ime az Úr szolgálóleánya!

Az ő értelmét nem homályosította el és akaratát nem gyöngítette el az áteredő bűn, ezért nem csaptak soha túlzásba érzelmei. Mindig tisztán látta a jót és a rosszat, mindig meg tudta különböztetni az igazi értéket a hamistól s aka-

rata ellenkezés nélkül követte Isten akaratát. Nem voltak gyöngé pillanatai. Nem voltak megtántorodásai. Nem voltak ingadozásai. Lelkiismerete sohasem vádolta hűtlenségről. Nem ismerte a bűn tragédiáját. Erős, tiszta, győzelmes és ujjongó lélekkel állt ebben a romlott és szomorú világban, mint valami nagy jel, valószínű csoda. Csakugyan «nagy jel tűnik fel az égen: egy asszony...» (Jel. 12, 1.) Ennek az Asszonynak palástját igazán napsugárból szőtték, koronáját csillagokból fonták s piedesztálul a holdat rakták lába elé. Nem is földi, égi Asszony ez!

És mégis, milyen mérhetetlen gyöngédséggel hajol fölénk, bűnösök fölé! Hogy szeret, hogy szán minket! Látja vergődésünket, nyomorúságunkat... A szeretetet Istentől tanulta, az örök Szeretettől! Aki örök szeretettel szeret minket is. Aki örök szeretettel gondol ránk is. Aki örök szeretettel akarja a mi boldogságunkat is... Tudja, milyen boldogtalanok, milyen állhatatlanok, milyen gyöngék vagyunk. Tudja, milyen rémületesen vonzódunk a bűnhöz s ragaszkodunk gyarlóságainkhoz és szertelenkedő szenvedélyeink mennyire elhomályosítják tisztánlátásunkat s megbénítják szabadakaratunkat... Jól ismer Ő minket, sajnálja, menteti, elnézi hibáinkat, hisz mi mást tehet egy Édesanya, aki sohasem tud igazán haragudni gyermekére...

*

A mi gyarló szemünk valahogy így látja a Szeplőtelen csodásan gazdag lelkivilágát. Már a negatívum, a bűntelensége is, isteni privilégium volna, mennyei, nem is földi boldogság, pedig ez csak árnyéka a káprázatos valónak, ez csak boldog hiány; ám ami betölti lelkét: a malaszt, egyenesen Isten titokzatosan boldog életébe kapcsolja be Őt. Hiszen Szent Péter vakmerő kifejezései szerint: általa, mi csetlőbotló, bűnökkel birkózó emberek is, az isteni természet részesei leszünk: divinae consortes naturae (Pét. II. 1, 4.). Szent Pál szerint Krisztus misztikus Testének leszünk valószínű tagjai! S az isteni Mester az utolsó vacsora fájdalmas búcsúhangulatában nem azzal vigasztalta tanítványait: «Én vagyok a Szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbenem marad és én őbenne, az bő termést hoz...» (Jn. 15, 5.)? Micsoda bő termést hozhatott Az, Aki soha el nem szakadt Tőle, egy pillanatra sem, Aki hűségesen megmaradt Benne, mindörökre! Csak sejteni tudjuk e malasztal teljes szeplőtelen lélek kristálytisztaságát, isteni szépségét, gazdagságát, mélységét! S megértjük az ő kultuszának titkát! Megértjük a liturgia elragadtatott himnuszait! Megértjük, hogy íróknak, festőknek, szobrászoknak, zenészeknek miért kifogyhatatlan téma az ő fölséges alakja. Valóban «eredeti szépség», valóban «a lelkesült isteni Művész remeke», valóban «az Istenanyához méltó nagy stílus» van megkomponálva az ő páratlan csodálatos, szeplőtelen élete!

Dr. Monostory Elekné:

Mégis derűs az ég!

Nyílt pályán fut a vonat, idegesen, lihegve. Akárcsak valami meghajszolt, üldözött vad. Udvariatlan, darabos mozdulataival, szakgattott, s mindig ismétlődő ütemben lökdösi-rázza utasait. Szabályos időközönként keményhúsú ládák, érzékeny, finom üvegtárgyak koccannak össze a csomagtartókban.

A kalauz végigjárja a kocsikat. Márta gépiesen nyújtja a jegyét, majd ismét helyére csúsztatja. Látszik, oda sem figyel. Nyugtalanul babrál a nyitott könyvben. Gyüri, hajtogatja a lapok sarkait. Olvasni nem tud. Idegesen

«Megy a gőzös...» (Vigh Gyula felv.)

befelé figyel. Szívében is össze-összekoccan valami. Nagyon sóhajt. Mintha ezzel elnyomhatná felhajszolt gondolatait.

Menekülni szeretne. S menekül is, riadt özikeként. Fut Pestről, hogy messze legyen Sándortól, — vagy még inkább: magától az élettől.

... Mikor hátamögött egy szép, nyugodt intézeti neveléssel hivatalba lépett, természetes, gyermeki kedvességet, tiszta hitet vitt magával. Hitt az ember jóságában, szeretetében, a lelkek őszinte égrenézésében. S mikor csunya történet, irigység-csatát, farizeus vallásosságot lelt, — fölriadt, összerendezte. Mintha becsaptak volna előtte egy ajtót.

De nem engedte magát egykönnyen kiábrándítani. Hinni akart az élet szépségében.

S minden zavart elsimitó, harmonikus egyénisége pár nap múlva csakugyan megbékélt.

Egy macskaköves, budai sikátorban kapaszkodott fölfelé. Előtte vagy harminc lépéssel jól öltözött férfi hatalmas kosarat cipelt. Mellette egy töpörödött, görnyedt anyóka. Fölértek. Az öreg hálálkodó mozdulattal nyúlt a férfi keze felé. Elkésett. Az a kéz már hatalmas zsebek mélyén rejtőzött, s a gazdája — villámgyors mozdulat után — hosszú, ruganyos léptekkel ereszkedett lefelé az úton. Az

anyóka, szívében a köszönet adósságérzetével, elképedve bámult utána.

Az út közepén összetalálkoztak. Ők ketten: Márta és Sándor. Mert Sándor volt. A leány rámosolygott, felszabadult, tiszta mosolygással: mégis szép az élet! Mégis derűs az ég!

És, ... tegnap beborult. Sándor más valóságú. Mondják: a családja sose engedné, hogy katolikus templomban esküdjének.

Márta biztos volt magában. Tudta, nem fogja elhagyni Istenét. Választania kell? Sándor, vagy Jézus? Nem kérdés, ki adja az igazi boldogságot.

Biztos volt magában, — de valami megrendült benne. Miért kell ilyen zökkenőknek lenni az életben? Egyetértő emberek miért nem találhatnak simán, küzdelmek nélkül egymásra?

Megriadt gondolataival menedék után kutatott...

Azért fut most Pestről, a zűrzavaros, szürke füstöt lihegő városból. Falusi nyugalomra, anyáskodó szeretetre vágyik. Vasárnap van, szabad délután. Szepegő gyermekként hátatfordít a mumusnak. Fut a zajból a csönd felé, a bizonytalan sötétségből a napsugaras fény elé. Menekülve a tülekedő emberek közül, s az értelmetlen élet elől, simogatást, megértést, magyarázatot keres. Klárához utazik, intézeti barátnőjéhez. Mellette kivilágosodik minden, nála meg fog nyugodni. Klára higgadt, bölcs, s tisztán látja az életet.

A vonat hápogva, prűszkölve fut. Márta kinéz az ablakon. Éjtszaka eshetett. Kisebb-nagyobb tócsák terpeszkednek a mezőn, s mint szürke, barna tükörfoltok szaladnak el a vonat mellett. Az égen most takarodik egy nagy rusnya felhő nyugat felé. Kisüt a nap, — s a kis víztócsák tiszta kéken, habfelhős fehéren tükrözik az eget. A leány lelkében megmozdul valami. Hirtelen előre dől, merőn megbabonázva nézi a természet rögtönzött, derűs-kék tavacskáit. Szinte beissza szemével az előbb még sötétbarna, most ragyogóan kék-fehér vízfoltokat. Mintha más nem is látszanék körülötte.

Fölnéz az égre: kék-fehér. Behúnyja a szemét. Önkéntes vakságában is látja a vizet: kék-fehér. Egyet fordul benne a világ. Elmosolyodik. Szeretne végigsimítani a tócsák tükrös felületén.

A mozdony fújtatva, fáradtan lassít... Megáll: Gödöllő... A leány új erőre kapott ruganyossággal, gondolkodás nélkül összeszedi magát, s leugrik a vonatról.

Fiatalszél kap a hajába, végigsimít az arcán. Hagyja: hadd fújja ki szívéből is a száraz gallyat, fonnyadt levelet, tört reményt!

Fölnéz az égre — szívével az Istenre — és mosolyog. Érti, hogy jöhet bármi. Hisz Isten mindig jót akar. Akár megtörik Sándor családja, akár nem, akár hozzá hajlik a fiú lelke mélyéig, akár nem: az élet mégis mindig szép. Ha Sándor elmegy, akkor nem őt szánta

neki az Isten. Majd jön valaki más. Vagy nem jön senki? Mindegy. Így — szemben az éggel, az Istennel — minden mindegy. Jöhetnek sivár emberek, sivár körülmények, ha ő lelkével tükrözni tudja az Istent. Be is borulhat, ha hinni tudja, hogy a szürke felhők mögött mégis derűs az ég.

Édes, belső kacagással lassan elindul a pályaudvar elárúsítóbódéja felé. Képeslapot vesz. Ir Klárának: Ma menedéket akartam keresni nálad, de a mosolygó kék ég előbb rámborult. Majd egyszer mindent elmesélek.

Sipolva, tüszögve — mint útrakész, nyugtalan paripa — beáll egy vicinális. Márta fölkapaszkodik, és dacos, csaknem kamaszos vidámsággal visszatér Pestre. A szürke füstöt lihegő Pestre, — szétmosolyogni Isten fényét.

Katonák gyóntatásából jöttem haza a villamoson. Talán utoljára gyóntak ez életben... A lelkemet szerettem volna széttörve odaadni nekik végső útravalóul. Hogy ez a gyónásuk ne olyan legyen, mint a többi, hanem talán az örök életre szóló. Sokan gyóntak, mégsem intézhettem őket el pár sablónos szóval... Tehát meglehetősen fáradtan ültem a villamoson s a halál titkára gondoltam.

Egyszer csak egy rosszindulatú, gúnyos megjegyzés ütött szíven. Félhangosan mondták, de csak nekem szólhatott. Először nem is vettem észre, úgy kellett előbb felocsudnom gondolataimból. Egy férfi mondta egy nőnek: «Nem lesz szerencsém». S a nő nevetve válaszolta a férfinak: «Nekem sem». Odanéztem. Javakorban levő munkásembernek látszott. A nő semmiesetre sem lehetett felesége. Vártam az újabb megjegyzést. De ők, a férfi és a nő, mintha mi sem történt volna, már másról beszéltek. A villamos lassan megtelt, nem akartam botrányt csinálni. Keserűen elfordítottam arcomat tőlük, s belül valami felsírt bennem...

Hányszor kellett hallanom az utcán ezt az ostoba és gonosz megjegyzést babonás zsidó asszonyoktól: «Nem lesz szerencsém, mert pappal találkoztam!» S milyen ész nélkül s milyen hideg gúnnyal, szinte már kötelező és magától értetődő szokásként szajkózták utánuk úgynevezett «őskeresztény» asszonyaink is! Rendesen olyankor ütötték meg fületem megjegyzéseik, amikor már elhaladtak melletttem, és visszafordulni és válaszolni nem lehetett. Mint amikor hátulról, orvul szúrják meg az embert. De most itt ült előttem, nem messze a férfi és a nő. Felindultságom már lehiggadt.

Szerettem volna nyugodtan megkérdezni az embertől:

— Maga zsidó? — De vártam az újabb provokálást. Pedig még a kérdő forma is fölösleges kiméletnek látszott. Egyszerűen és épp olyan magától értetődő, közönyös félhangon nekem is jogom lett volna odavetni megjegyzésére: — Ez zsidó! — Több mint bizonyos, hogy «őskeresztény» munkásom felhördült és felbőszült volna megjegyzéseimre. Pedig egészen jogtalanul. Vagy állhat-e keresztény embernek érdekében meggyűlöltetni papját? Aki a gyóntatószékben lelkének legmélyebb és legvézőbb sebeit gyógyítja meg! Aki halálos ágyán úgy vigasztalja és bátorítja, ahogyan más ember már nem tudja! Aki a szentmisében mindennap érte is könyörög! Hogy lehet az, hogy még a zsidó, a mohamedán, a pogány is tiszteli a maga papját, csak épp a «keresztény» nem? Vagy a mi úgynevezett «kereszténységünk» üres politikai jelszóvá silányult s a lényege annyira elsikkadt, hogy még másvallásúak is megszegyenítenek minket: zsidók, mohamedánok, pogányok? ... Ki tudna erre felelni?

Aztán szerettem volna azt is megkérdezni: intelligens embernek tartja-e magát? A válasz vagy igen, vagy nem. Ha nem, akkor nincsen nézeteltérés közöttünk. Ha igen, akkor csak azt nem értem, intelligens ember létére hogyan tud hinni mégis ostoba babonában? Mert ugyan hol van a logikai összefüggés a pap és szerencse között? Úgy hiszem, egy kicsit nehezebb ebben hinni, mint a mi hitünk gyönyörű, és ostobán megvetett dogmaiban...

Az utolsó kérdésem már egészen reménytelenül hangzott volna: Összeférőnek képzelem a jómodorral és a jólneveltséggel az ilyen megjegyzéseket egy teljesen idegen és ismeretlen emberrel szemben? Most ne beszéljünk arról, hogy pap, hogy az Isten egyszerű szolgája, hogy Krisztus követe... Ember ő is. Épúgy elvárja a tapintatos viselkedést részünkről, emberi méltóságának tiszteletbentartását, mint ahogy mi elvárjuk tőle. De úgy hiszem, ez már magas lett volna az én útitársamnak...

Aztán egyszerre szánni kezdtem. Ki tudja, miken ment már keresztül életében, milyen környezetből került ki, mennyi durvasággal, gyűlölettel kellett már megismerkednie, mennyi ostoba és rosszindulatú pártkönyvet olvasnia, amíg eljutott odáig, hogy a «csuhásban» ne krisztusi barátját, hanem fizetett ellenségét lássa... S amikor erre gondoltam, imádkozni kezdtem érte!

*

Vannak vádak, melyek ellen egyszerűen lehetetlen a védekezés. Ézerszer megcáfolhatjuk, és ezeregyedszer is a nyakunkba varrják. Hasztalan tiltakozunk hát, bele kell nyugodnunk, hogy mi imádjuk Máriát. Még be is bizonyítják nekünk: hisz imádkozunk Hozzá. Már pedig, aki imádkozik valakihez, az imádja Őt. Legalább is ők így magyarázzák. De hogy ezt a

magyarázatot melyik katolikus szerző tekintélyével támasztják alá, sohasem fogják elárulni nekünk. Hogy mit értünk a Máriához való imádkozáson, azt talán elsősorban nekünk kell tudnunk, s magyarázatára mi vagyunk a legilletékesebbek. Már pedig mi így tudjuk, így tanítjuk és így tanuljuk kicsi korunktól fogva, hogy *akikhez* imádkozunk, akár Szűz Máriához, akár a szentekhez, azokhoz azért fordulunk, hogy közbenjárásukat, más szóval *imádságukat* kérjük *Istennél*, kik sokkal méltóbbak a meghallgattatásra, mint mi. Ez a katolikus tan. Aki ezt másképp tanítja, nem katolikus. De hasztalan szögezzük ezt le újra és újra, teljesen reménytelen, hogy odaát megértsék. Az értelmesség vagy a jóakarát körül van a hiba? Ennek megállapítására viszont ők a legilletékesebbek. Mert ugyan kit téveszthetne meg az, hogy imádni és imádkozni: egy igéből származik. Vajjon kérni és kéregetni, látni és látogatni: mindegy? Nincs semmi különbség közöttük? Mire való hát olyan vádakkal előállni, melyeket egyedül ők találtak ki?

*

Van Mécs Lászlónak egy nagyszerű verse: «Két orrlógató aszkéta», melyet teljes egészében idézek, mivel sokszor gondolkodóba ejtett már: mi lehet az oka annak, hogy egyesek vallásossága nemcsak nem vonz, hanem elriaszt; ezek az álszentek valóságos karikatúrái lesznek a szenteknek, s jámborságuk, buzgóságuk undorító, farizeusi képmutatássá torzul... Halljuk hát előbb a költőt, aki egy bizonyára megtörtént eseményt így mond el:

*Jön hozzám két böjtarcú szerzetes,
Szemük nem lángol, szívük nem repes.
Köszönnek. Ülnek, mint a fagyosszentek,
Önkénytelenül is nagyot tüsszentek.
A nagy szentségtől fejük félrebillen,
Csupa kimértség, csontosarcú illem.
Egyik fej jobbra billen, másik balra,
Titokban róluk felnéznek a falra
És lopva a rózsát-esőző böldeg
Kis Szent Terézkével összemosolygok
S a madarakkal társalgó Ferencsel,
Kinek, ha füttyent, száz madárka tercel,
És Szent Fülöppel, ki Rómában régen
A kispapokkal labdázott a réten,
Bár pap volt s nagyálmú férfi s roppant
Kacagott, míg hátán bőrlabda koppant.
E szentektől, ha arcuk Napja föltűnt,
Télen virágot kezdett nyitni Földünk.
Ezek meg ülnek, mint a fagyosszentek.
Elkomolyodnak, amikor füttyentek.
Mikor kínálom őket régi borral,
Megmerevednek bünszaglászó orral.
S midőn ártatlan viccet mondok,
Csak sajnálkozva néznek, mint bolondot.
Gyermekkoromban volt egy vén papunk,
Nem volt biz' ő sem holdunk, sem napunk,
Mosolytalan volt, szíve jég-dalú:
Deres lett tőle az egész falu.*

*Én nem mondom, hogy nála jobb vagyok tán,
 De hogyha végigballagok az utcán,
 Minden gyerekszem rámnevet s vidám
 Szívükből bimbót bont egy tulipán.
 E vén pap jár most tréjakész eszemben,
 Míg üldögélünk itt egymással szemben.
 Ők nem beszélnek, s lassan-lassan én se.
 Muskátlimnak megfagy a nevetése,
 S míg sablon-mondókámat hadarom:
 Reszketni kezd mindhárom madaram.
 De hirtelen kedvemnek hangja támad:
 Előveszem víg varázsfuvolámat
 S megfújom! Hát két búrozsdás vendégem
 Ugrál, mintha bukdácsolna jégen,
 És táncol, táncol, illeg és viháncol,
 Míg mindkettő kitáncol a szobámból.
 A muskátlim piros kacajjal harsog
 S három madaram fújni kezd egy marsot.*

Hogyan lehet hát az, hogy egyes orrlógató aszkétáink minden látszólagos alázatosságuk mellett is mélységesen lenéznek a náluk talán tökéletlenebb, de kevésbé besavanyodott, mindenesetre természetesebb, őszintébb és közvetlenebb embereket, akik minden bűneik mellett is értékesebbek az összes szenteskedőknél. Remekül jellemzi e kevély «szenteket» egy igazán nagy és igazán alázatos szent: Keresztes Szent János:

«Tudatában vannak saját buzgalmuknak és szorgalmuknak a lelkigyakorlatok és ájtatosságok terén

Margaréták (Hún Sándor felv.)

s ezek a szent dolgok, amelyek rendes körülmények között fokozzák az ember alázatosságát: bennük — tökéletlenségük miatt — bizonyos leplezett gögöt idéznek elő. Ennek következtében tetszelegnek saját eljárásukban s meg vannak magukkal elégedve... Szívükben nem egyszer pálcát törnek mások fölött, ...sőt ezt olykor nyíltan ki is fejezik, ami által hasonlókká lesznek ahhoz a farizeushoz, aki Isten színe előtt dicsekedve hánytorgatta saját buzgóságát és megvetette a vámost.

Az ilyenekben azután az ördög is növeli a buzgalmat és kedvet ezen és hasonló ájtatossági gyakorlatokhoz, hogy ily módon mind nagyobbá váljék bennük a gög és a hivalkodás. Jól tudja az ördög, hogy mindezek az ő erényes cselekedeteik nemcsak nem érnek semmit, sőt bünszámba mennek. Egyesek nem ritkán még tovább jutnak s azt akarnák, hogy kívülük más ne is legyen jó. Ha tehát alkalmuk nyílik, szóval-tettel elítélik és kisebbítik mások becsületét...

Olykor egyáltalán nem veszik komolyan saját tökéletlenségeiket s viszont máskor túlságosan elszomorodnak azon, ha valami hibát követtek el. Azt hiszik ugyanis, hogy már szenteknek kellene lenniök s ezért elvesztik türelmüket önmagukkal szemben és haragusznak magukra. Pedig ez szintén tökéletlenség. Sokszor esedezve kéri Isten, hogy szabadítsa meg őket gyarlóságaiktól és hibáiktól, de ezt nem annyira Istenre való tekintetből teszik, mint inkább azért, hogy lelki nyugalmukat ne zavarja semmi. Nem gondolják meg, hogy ha Isten csakugyan teljesítené kérésüket, esetleg még gögösebbekké válnának...» (A lélek sötét éjszakája, I. rész, 2. fejelet.)

Ezért van hát az, hogy alig leplezhető kevélységük miatt «életszentségük» inkább taszít, mint vonz! Önteltségük, önelégültségük, rátartiságuk ösztönösen elriasztja az érzékeny embereket. Rendesen roppant szigorúak (inkább másokkal szemben!). Mindenben megbotránkoznak: «bünszaglászó orral»... Kiméletlenül, szinte szadista dühvel támadnak a bűnösökre, kiknek fájó sebeit és gyöngeségeit megértő, jó szóval hamarabb gyógyíthatnák. Madárijesztők ők inkább az erények kertjében, kiktől az ég madarai reszketve menekülnek. Komorságukkal bizonyára nemcsak az ördögöt, hanem a jó Istent is meg akarják ijeszteni. Sápadt és hervadozó arcukról messze leri sok böjtölésük és kegyetlen önsanyargatásuk (vagy szent mérgeledésük). Külsőjükkel, úgy látszik, félelmet akarnak kelteni «tisztelőikben». «Orrlógató aszkézisük» azonban épp az ellenkező hatást éri el... Fakirkodásuk sohasem jelentheti a krisztusi élet stílusát! Az igazi életszentség mindig vonzani és nem taszítani fogja az embereket...

Ennek legmélyebb oka pedig az, hogy a szentek életművészek voltak. A természetfölötti élet nagyvonalú mesterei. A szenteskedők pedig mindig kontárok lesznek, akik kicsinyes és korlátolt elképzelésükkel csak meghamisítják és eltorzítják Krisztust. Kiknek félrebillent kenetessége és kificamodott ájtatossága a szentek lelki világának szomorú karikatúrájává silányul. Gratia semper supponit naturam. Roppant mély teológiai meg-

állapítás és igazság ez: A kegyelem mindig föltételezi a természetet. Más szóval, a szentnek természetes szempontból is kifogástalan embernek, vagyis *karakternek* kell lennie! Jellemtelenségre, kétszínűségre, farizeuskodásra nem lehet krisztusi életet építeni! A képmutatókat Krisztus irgalmatlanul megbélyegezte. Vae vobis hypocritae!

Tehát nem gögből, nem fakirkodásból, nem képmutatásból vannak faragva Krisztus szentjei!

Ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni.

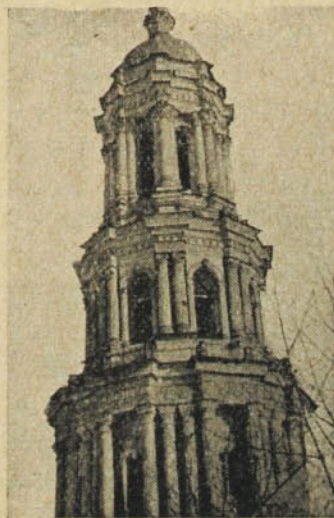
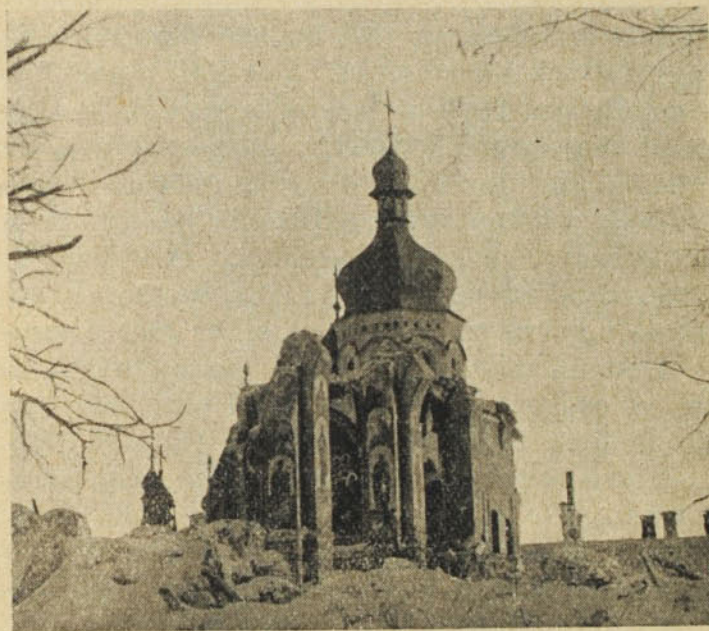
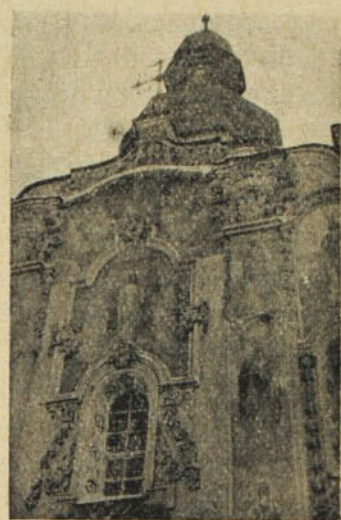
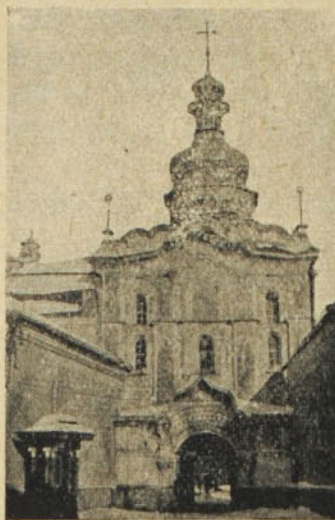

Rovatvezető: Dr. Nádás Zoltán.

A pápai állam határát készült — még annak-idején — átlépni Louis Veillot, a kiváló francia katolikus író és publicista, hogy meglátogassa IX. Pius pápát. A határállomáson megejtették a szokásos vámvizsgálatot. A pápai pénzügyőr megfelelő komolysággal, sőt szigorral tette fel a kérdést. Az ember azt gondolná, hogy mindenekelőtt az elvámolnivaló dolgok után érdeklődött. Van-e valami élelmiszer? — Hozott-e magával dohányneműt? — Nincs valami egyéb vámkötelezettség alá eső tárgya? A dolog azonban nem így történt. A pápai állam pénzügyőre elsősorban azt kérdezte Veillot-tól: van-e nála valami rossz könyv? Van-e valami istentelen, állam- és egyházellenes nyomtatvány a birtokában? — Talán érdekesnek tűnik fel, de annál többet mond, hogy a pápaság elsősorban nem az anyagi biztonságát féltette a határon átlépőktől, hanem minden figyelmét azokra fordította, akik a szellemi élet bacillusait igyekeztek az Örök Város népe közé behurcolni.

Oroszországban — mint a svájci Schildwache március 13-iki száma közli — az istentelenek munkája éppen nem megy símán. Néha egészen váratlan esetek igen kellemetlen érzéseket ébresztenek a vörös Kreml uraiban. Nem is olyan régen történt pl., hogy Sztalin édesanyja halála előtti éveiben határozottan és nyíltan visszatért gyermekkori vallásosságához, Vasárnapról-vasárnapra, ünnepnapról-ünnepnapra szorgalmasan és rendszeresen látogatta a kaukázusi Tsibili egyházközség templomát. Tudvalevően a bolsevisták már csak propaganda céljából is engedélyezték az egyházközségek működését, ahol 20 tagból álló egyházközségi tanács (dvatszotka) csoportosult és vállalta a templom egyre emelkedő biztosítási

költségeit és az egymásutánban rájuk rótt restaurálási összegeket. Ily módon mintegy 8000 helyen a 200 milliós Oroszországban megmaradt a templom egyetlen pópával, akinek azonban a szertartások elvégzésén kívül semmiféle joga és befolyása nem volt. Amikor Sztalin

Dr. Lindner László karp. honv. felv. a kiewi Lawra kolostorról.

megtudta anyjának magatartását, elvette tőle a Sztalin név használatát úgy, hogy csupán elhunyt férje után nevezhette magát Dzsugasvili-nek. Még a végrendeletét sem hagyta teljesíteni, amely arra vonatkozott, hogy holttestét egyházilag földeljék el, férje sírhantja mellett, sírdombjára pedig tűzzenek keresztet. Ugyanakkor Tsibili egyházközségét, amelynek elhunyt édesanyja 9000 rubelt hagyományozott, egyszerűen beszüntette azzal a megoldással, hogy a tanács tagjait a GPU által egyszerűen letartóztatta.

Hasonló «botrányt» okozott *Szergej Vorosilov*, a jelenlegi hadügyminiszter testvére is. Leköszönt ugyanis magas katonai rangjáról, hogy — pappá lehessen. Jellemző a kommunisták elfogultságára, hogy az esetet az istentelen mozgalom elégtelenségére és erélytelenségére magyarázták. Hangsúlyoznunk kell Szergej Vorosilov esetében, hogy lépésére nem a hajlott kor vitte, mert elhatározásakor mindössze 39 éves volt.

A *keleti harctér* megrázó élményei után nemrégiben szabadságra jött katona mondotta el, hogy mi vezette rá az esti imádság rendszeres elmondására. Hosszú órákon keresztül — úgy mond az egyszerű honvéd — súlyos ágyútűzben voltunk. Az idegeinket akarták felőrölni. Egyszer csak néhány méternyire tőlem csapott le egy gránát. A légnyomás felemelt és jó néhány méterrel odébb dobott úgy, hogy szemem-szám tele lett porral és földdel. Amikor már visszanyertem öntudatomat, néhány percig még mindig valósággal süket voltam. Legelőször egy közelemben fetregő sebesült bajtársam nyöszörgését és sóhajtozását hallottam meg. Oda-küsztem hozzá és megkérdeztem tőle, hogy mivel lehetek segítségére. Rajtam bizony már nem lehet segíteni: suttogta halálra vált bajtársam. Imádkozz inkább valamit hangosan, hogy így menjek a halálba. Elmondottam neki a Miatyánkot, az Üdvözlégyet, a Hiszekegyet, s minthogy más imádság nem jutott az eszembe, már éppen újból akartam kezdeni a Miatyánkot, amikor haldokló bajtársam utolsó erejével valami esti imádságba kezdett. Alig mondta el a gyermekkorában tanult verses imát, amikor tényleg lecsukódott a szeme és őrangyala elvitte lelkét a Mindenhatóhoz. Néhány hónappal később szabadságra menve, felkerestem elesett bajtársam özvegyét és hátramaradottjait. Amikor elbeszélésemben eljutottam az esti imához, a szegény asszony könnyezve ismerte fel abban azt az imát, amelyet minden áldott este az egész család együtt szokott végezni térdenállva. Ekkor tanultam meg — tette hozzá a tűzvonalból hazatért honvéd —, hogy minden nap, főként pedig minden este imádkozzam.

Szent László királyról

*Szálljon égre új dicséret,
zúgjon a király nevének
dicséretet énekünk.*

*Méznél édesebb új ének
hangjain László nevének
dicséretet éneklünk.*

*Szent király dicséretének
akadálya égi ének,
földi viszály nem lehet.*

*Hitvallók királyát áldják
Királyok, mert Benne látják
a gazdagabb életet.*

*Kit dicséerünk, s kérünk, esdő emberek
világ királyainál Ő ékesebb:
üdvünknek reménye lett.*

*Ó boldog vagy, s fényes Várad,
gyullad lángja az oltárnak,
neved ragyog, mint a Nap.*

*Vezéred is szent maradt
szennyből századok alatt,
bünt elűző virradat.*

*Magyar nép dicső lépcsője,
rajta léphet ég-tetőre
Pannónia országa.*

*Hire ég csúcsára szárnyal,
vetekezik négy határral
földi téren nagysága.*

*A szentségek Benne élnek,
s erősödik nép hitének
áldott boldog hőskora.*

*Beteget gondoz, gyógyítgat,
üdvösségnek alapot ad
erényeinek sora.*

*Mit imával kér az ember,
e házban meghallgatást nyer,
segít a király szava.*

Ellenséges kardoktól
nem fél, s támadásoktól,
oldalán magyar haza.

Szabadulást hoz a népnek
s áldozatát üdvösségnek
kiesdi a szent király.

Hit Urának olaja
cseppen, csordul általa,
s utódra üdítve száll.

Általa magyarok népe
egyesült, és im megtérve,
hatalma fényében él.

Kard nélkül, önakaratból
nép s ellenség, mely makacs volt,
engedelmességre tér.

Lelke rejtett titka tárul,
ragyogó csodákhoz járul,
mutat hősi tetteket.

Ellenség hull, győző megjő,
pogányoktól nem retteg Ő,
egyedül űz ezreket.

Kik becsmérő, gúnyos hanggal
szólnak Rólad, ártó jajjal
büntesd, kinnal, s démonokkal
lesujt rájuk ostorod.

De, kik tisztelik szetséged,
nyernek életet, épséget,
élet-oldó békességet,
mit királyi kegy hozott.

Királyok győzelmes sarja,
magyarok üdve, még arra
királyok közt nem volt példa,
hogy ily sarj teremhetett.

Keresztény királyok atyja,
dicsőséged hitünk ontja,
mit ujjongó ember hangja
növel, áldván szent neved.

Akik Őt dicsérni jönnek,
királyoknak Ura, Őket
hallgasd, s szent király szolgálait
nyájadhoz, az égi házig
éltük után elvezesd.

Kit hűn szolgálaltál, dicsértél,
örömmel töltsön, s így élvén,
vigyél Hozzá minket, s kérjél
számunkra a földi bérnél
dúsabb égi kincseket.

Latinból: Lengye, Rezső.

Hatalmas tömegek szorongtak azon az engesz-
telő kilenced-ájtatosságon, melyet májusban a Bol-
dogságos Szűz Szeplőtelen Szívének megkérlelésére
a Sziklatemplomban tartottak dr. Erdey Ferenc
egyetemi m.-tanár, P. Jámbor László S. J. házfőnök
és P. Siska István S. J. teológiai tanár. Májusi pré-
dikációkat mondottak még: dr. Nádas Zoltán
püspöki tanácsos, dr. Brisits Frigyes tanügyi fő-
tanácsos, dr. Marczell Mihály egyetemi tanár,
P. Badalik Bertalan O. P. tartományfőnök, P.
Schrotty Pál O. F. M. tartományfőnök, dr. Horváth
Richárd S. O. cist. tanár, dr. Simon Lambert S. O.
cist. tanár, dr. Szabó Imre p. kamarás stb. A májusi
litániák sorát dr. Hamvas Endre érseki helytartó
zárta le ünnepélyesen.

P. Besnyő Gyula h. tartományfőnökünk május ha-
vában Pécssett tíznapos lelkigyakorlatot adott a beöltö-
zők és fogadalmazók számára, kik között Tóth Béla,
Raguza-egyházmegyei pap, írói nevén Bodroghy Sza-
bolcs is fölvette a Rend ruháját. — P. Csellár Jenő
újoncmesterünk Göröcsönyben és Pécs-Kertvárosban
tartott három-háromnapos lelkigyakorlatokat.

A Báthory-barlangnál ezidén június 27-én, vasár-
nap tartjuk tábort misénket 10 órakor. Gyülekezés
a 83-as villamos Vadorzó-úti megállójánál 9 órakor,
honnan körmenetben vonulunk dr. Bozsik Pál
kamarás-plébános híveivel a Hárshegyi barlanghoz.
A szentmisét és szentbeszédet P. Gyéressy Ágoston
mondja.

Jótevőink: 1200 P: Barabás Dezső és családja
a Sziklatemplom új márványtábláira. — Felül-
fizettek «A fehér barátokra»: 10 P: Lánzos József
(Kispest), Láposy Géza (Albertfalva), Ferencesek
(Szabadka), Kurics Adalberta (Eger); 6 P: Léva-
né Doór Lujza, Bp., Artmann Rókusné, Bp., Vadász
Józsefné, Bp.; 5 P: Erdei Sámuelné, Bp., Lóskay
Imre, Bp., Kilar Stefánia, Bp., Bihar Árpád, Bp.,
dr. Badics Aurélné, Bp., Avelik Zoltánné, Bp.,
özv. Tiringner Károlyné, Bp., Vértessy Vilma, Bp.,
Schwanner Gabriella, Bp., Sárány Lajosné, Bp.,
Orosz Mária, Bp., özv. Nyitray Jánosné, Bp., Nemes
György, Bp., Petrik Béla, Rad, Kuthy István, Szé-
kesfehérvár, Kelemen András, Apátfalva, özv. Tóth
Jánosné, Bp., Hoffmann János, Makó, dr. Georgevits
Józsefné, Bp.; 4 P: Másik Andor, Bp.; 3 P: Köd-
menes György, Polgárdi. — Isten fizesse meg!

T. d. Szöllösy M.: Az Utolsó Itéletet meg-
előző történések a hit és tudomány tükrében.
Az Utolsó Itélet tomboló vihara látszik
végigszáguldani a tébolyodott emberiség felett
és a világ négy tája felől az Apokalipszis lovasai
vágatnak paripáikon! Remegő kezek forgat-

ják a Szentírás lapjait és lázasan égő szemek merülnek az «Utolsó Itélet» olvasásába.

Talán aktuálisabb időpontban, nem is jelenhetett meg irodalmi mű, mint Szöllősy M.: «Az Utolsó Itélet megelőző történéseinek a hit és tudomány tükrében» című könyve. A szerző gondosan kerül minden frázist és hangulat-keltést, holott éppen ez a téma igen könnyen csábíthat ilyen útra. Ő komoly és higgadt és szigorúan tudományos alapon indulva, von párhuzamot a biblia hirdette kinyilatkoztatás és az exakt tudomány természettudományi és asztronómiai megállapításai között és íme! mindkettő szinte megdöbbentő pontossággal betűről-betűre egyezik.

A megegyező eredmény azonban az emberi szívben korántsem kelt riasztó és sötét reménytelenséget. Nem... a végpusztulás, a földi világ halála mögött, szivárványhíd vezet át az Örök Boldogság honába és a hívő keresztény léleknek nincs mit tartania az örök megsemmisülés rémképétől. És miként a legbőszebb vihar után újra eláraszt az áldott Nap melege, úgy az Utolsó Itélet borzalmi után is, kipihenhetjük fáradalmainkat Megváltónk Szent Szívén.

A szerző, könyve tudományos részeiben könnyen megérthetően, a legjelesebb szakemberek útmutatásai nyomán, magyarázza Földünk és naprendszerünk előrelátható sorsát, míg a hit tükrében, az igaz hívő prófétai és apostoli lelkületével hirdeti a Feltámadás és a krisztusi Igéret Igéit.

A nagy érdeklődést kiváltó könyv Sopronban, a «Lourdes» folyóirat kiadásában látott napvilágot és ugyanott rendelhető meg.

Dr. Horváth Józsefné.

Gyöngyszemek a Jó Pásztor-kongregációból.
(Kiadja a budapesti Jó Pásztor-zárda.)

Valóban gyöngyszemek. Sőt igaz, nemes gyöngyszemek. A Jó Pásztor-kongregáció magyar zárdája kiadásában megjelent ismertető könyvecske, plasztikus, áttekinthető képet nyújt mind a kongregáció történetéről és alapítói szent életéről, mind áldásos működéséről. Az olvasó szeme előtt színes, tanulságos képekben vonul el az a sok gyönyörű eredmény, amelyet csak krisztusi szeretet tud termelni. Mivel pedig ez a közhasznú intézmény sokak előtt ismeretlen, sőt más hasonló intézménnyel könnyen összetéveszthető, a könyv kibocsátója hasznos munkát végzett, amikor felvilágosít ama Jó Pásztor-művekről, amelyeknek kezdeményezője és első alapítója Eudes Szent János volt, akinek missziós tevékenysége pazar gyümölcsöket termelt. A szent férfiú 1680 augusztus 19-én halt meg és XI. Pius pápa, a Jézus Szentséges Szívétől áthatott lánglelkű misszionáriust 1925-ben iktatta ünnepélyesen a szentek sorába. A kongregáció továbbfejlődésében nagy érdemeket szerzett Pelletier Róza Virginia, — a későbbi Szent Mária Eufrozina, — aki megszervezte az addig az egész világon

szerteszört és külön életet élő zárdák közötti bensőséges kapcsolatot. Az angersi anyaház vezetése alatt egyesült új szervezetnek a pápa: «A Jó Pásztor szeretetéről nevezett Miasszonyunk» nevet adta. Azt beszéljük, hogy a pápai jóváhagyás pillanatában, az angersi zárda harangja háromszor magától megkondult. Míg a régimódon megszervezett zárdák száma 150 év elmúltával is, mindössze csak tíz volt, addig a Jó Pásztor-zárdák száma, 1868-ban már 110-re szokott. Magyarországon, a tartományfőnökség Budapest, III., Szőlő-utca 60. sz. alatt székel. A rendtartománynak a budapestin kívül, még két magyar háza van. A Jó Pásztor-szerzetesnők szabályai nem írnak elő kemény vezekléseket, ők egész erejüket, minden munkájukat a lelkek javára fordítják. Sokrétű működésük kiterjed a bűnbánók istápolására, a bukottak felemelésére, árvák védelmére, fegyházak és javítóintézetek látogatására, serdülők nevelőintézete fenntartására stb. Több országban, a szerzetesnők vállalják otthonok, iskolák, háztartási iskolák vezetését is. És majdnem valamennyi világrészben vannak házaik, amelyekben élénk missziós tevékenységet fejtenek ki.

Az ismertetés megemlékezik egyes kiváló szerzetesnőről és kongregáció-tagról is. Ezeknek lelkivilága csakugyan úgy válik ki az emberek átlag lelkivilágából, mint igazgyöngy a kavicsek közül. És az értékes gyöngyök között szép számmal vannak a magyar házak vezetői és pártfogoltjai is. Kívánatos lenne, ha a társadalom is védőszárnyai alá venné ezt az igazán nemes célokat szolgáló intézményt és ha főleg hölgyek vállalnának némi részt a fáradságos, de Istennek tetsző munkából, egy-egy téglával járulva a menny felé tornyosuló szeretetdóm emeléséhez.

Péchy Viola.

Megtörtént, hogy egy címre két lappéldány is ment, aminek oka bizonyára az, hogy nem azon a címen fizették be az előfizetési árat, mint amelyre küldtük a lapot; nagyon szépen kérjük hát, hogy minden címváltozást pontosan közöljenek velünk, és pedig úgy, hogy a *régit* is megírják és az *újat* is, hogy a *régit* tudjuk megkeresni és törölni! — A *fehér barát* terjesztésében különösen meg kell dicséernünk buzgó kis apostolainkat: *Györgyi Géza*, *Györgyi Ferenc* és legifjabb *Ziegler Géza* ciszt. gimn. tanulókat, valamint *Tóth Antalt* is, aki egy vasárnap délelőtt **81** darab példányt adott el.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dr. Nádas Zoltán.
Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

A FEHÉR BARÁT

+ · + · + · A · PÁLOSREND · ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Dr. Nádas Zoltán: A kenyér csodája — Karrer—Horváth: Ime, az Anyám! — Dr. Holik Sámuel: Kell nekünk az Isten! — Bodroghy Szabolcs: Remete-őseink nyomait kerestem ... (2) — Dr. Horváth Richárd: A sebek bölcsesége — Dr. Dobák Ferenc: Egy szentéletű magyar orvos — Pilisi-Pariss Pál: Özséb kanonok álma — Dr. Kisbán Emil: Ányos Pál — Ányos Pál: Kalapos király — Fráter Jácint Naplójából — Sedy Rezső: Sió — Világgegyház — Pálos krónika — Könyvespolc — Szerkesztői üzenetek.